

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra praktické teologie

Mgr. Michal Opatrný, Dr. theol.

Kněžská 8, 370 01 České Budějovice

mopatrný@tf.jcu.cz

Posudek oponenta diplomové práce: *Sociální práce s klienty azylových domů z aspektu gender*

Autorka, (studijní program): Bc. Kateřina Prášilová (ESP)

Předkládaná DP se chce věnovat problematice sociální práce s klienty azylových domů (dále AD) z hlediska gender. Autorka nejprve v teoretické části popisuje sociální práci se zvolenou cílovou skupinou (kap. 1.), dále problematiku bezdomovství a její souvislost s problematikou gender (kap. 2.) a v neposlední řadě i otázky spojené se sociální prací (dále SP) s klienty AD z aspektu gender (kap. 3.). V praktické části DP se věnuje výzkumu mezi uživateli služeb AD (kap. 4.-6.) a k celé práci zaujímá stanovisko v kapitole Diskuse (kap. 7.). Práce obsahuje úvod, závěr, seznam použitých zdrojů a přílohu obsahující část odpovědí respondentů výzkumu. DP neobsahuje seznam použitých zkratk.

Formální stránka práce

Ačkoliv je z předkládané DP patrné, že se jí autorka snažila zpracovat odpovědně a pečlivě, vyskytuje se v řada formálních nedostatků. Závažným pochybením je zejména to, že se 2. a 3. kapitola jmenují stejně. Hlavní kapitoly (konkrétně 2. a 3.) by měly také začínat na nové stránce. Poměrně netradičně je objasnění klíčových pojmů umístěno v DP ještě před úvodem (s. 6). Zřejmě by bylo ale nevhodnější, kdyby byly jednotlivé pojmy vysvětleny na začátku kapitol, ve kterých jsou poprvé používány. Usnadnilo by to čtení práce a přidalo by jí to na srozumitelnosti.

Autorka místy pracuje s odkazy na použité zdroje velmi nestandardně. Na s. 10 u pozn. 4 tak např. není zřejmé, zda se jedná o přímou citaci nebo odkaz, obdobně na s. 52 u pozn. 149. Nezačíná-li citace vybraného zdroje od začátku věty, je vhodné upozornit na to čtenáře obvyklými třemi tečkami.

Za vysloveně nešťastné je třeba označit použití grafu na s. 45. Graf jednak nemá z nějakého důvodu dostatečnou kvalitu – je rozmazaný, kterou by měl, kdyby byl převzat např. z aplikace MS Excel. Zároveň je graf černobílý, takže při množství různých položek, které obsahuje, se v něm nedá číst, protože nejde rozlišit jednotlivé barvy a přiřadit legendu jednotlivým výsečím grafu. MS Excel ale např. umožňuje v případě černobílých grafů připojit vysvětlivku přímo k dané výseči grafu.

Jazyková stránka práce

Práce je napsána poměrně čtivě. Zároveň obsahuje řadu chyb a překlepů, které někdy bohužel mění smysl věty (např. s. 16, 29, 32, 33, 36, 37, 42, 45, 46, 58, 62, 81), což práci ubírá na kvalitě. Některé části práce jsou sestaveny jen z přímých citací (s. 29-30, 34, 35-36, 43, 53-54), což práci ubírá na čtivosti i srozumitelnosti.

Obsahová stránka práce

Z obsahového hlediska oponentovi DP není zcela zřejmé, jak autorka nakládá s pojmy „bezdomovectví“ a „osoba bez přístřeší“. Zatímco se na s. 6 hlásí k pojmu „osoba bez přístřeší“, přičemž se zároveň vymezuje vůči pojmu „bezdomovectví“, na s. 15 pojem „osoba bez přístřeší“ odmítá. Ve svém rozboru pojmů na s. 6 navíc nezohledňuje pojem „bezdomovství“, který pak ale zcela samozřejmě používá od s. 28. Oponentovi také není zřejmé, proč autorka preferuje pojem „osoba bez přístřeší“, když tento pojem pouze konstatuje symptom skutečnosti, že je někdo bez domova – pokud chápeme „domov“ jako pojem podstatně komplexnější než pojem „přístřeší“. Potom ale pojem „bezdomovství“ popisuje podstatu problému nejpřesněji.

V Úvodu předkládané práce není zcela zřejmé, co autorka chápe jako cíl práce a co jako cíl výzkumu, který je součástí práce. To je posíleno zejména takovými nesrozumitelnými obraty jako „cíl úkolu“. Cílem DP navíc nemůže být zkvalitnění sociálních služeb, protože cílem DP je, aby student samostatně pod odborným vedením zpracoval vědecky vybrané téma.

Autorka na několika místech používá ne zcela vhodné zdroje. Na s. 19 představuje úkoly AD na základě sborníku z r. 2006, přičemž by bylo mnohem vhodnější a přesnější citovat a odkazovat na zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách. Na s. 20 používá definici Ubytovny pro matky s dětmi v tísní ze zdroje, který je starý 10 let, což vede k tomu, že autorka zmiňuje jako „osamělou ženu“ i ten případ, kdy je muž na základní vojenské službě – ta ale byla zrušena od r. 2005. V kapitole 1.2.1 není uveden žádný zdroj, ze kterého autorka při psaní čerpal. Na s. 25 autorka čerpá ze zdroje z roku 1996 a tvrdí, že AD jsou určeny pro ženy, které prchají před násilníkem. Vzhledem k zákonu o sociálních službách a zákonu o policii je ale dnes situace už jiná, když ze společné domácnosti neodchází žena (a děti) ale je vykázán násilník. Tato skutečnost není na tomto místě DP vůbec zohledněna. Autorka ji zohledňuje na s. 48, kde ale tvrdí, že situaci ovlivnil zákon o sociálních službách. Zákon o policii, který byl pro systémovou změnu stejně nutný, však autorka nezmiňuje. Není také zřejmé, proč na s. 29 autorka vkládá obsáhlou citaci o nezaměstnanosti ve 20. a 30. letech 20. st. a o jejím vlivu na chápání práce a nezaměstnanosti v době komunismu, protože souvislost s dnešním vnímáním nezaměstnanosti – tedy 80-90 let poté – je velmi nepravděpodobná. O souvislostech mezi vnímáním nezaměstnanosti v 70., 80. a 90. letech 20. st. s dnešním vnímáním nezaměstnanosti, které jsou jistě stále aktuální, se práce ale nezmiňuje. Na s. 62 autorka tvrdí, že město České Budějovice má 180 tis. obyvatel, ovšem neuvádí zdroj. Uvedené číslo však spíše odpovídá počtu obyvatel na území ORP České Budějovice než počtu obyvatel statutárního města České Budějovice.

V práci se vyskytuje také nesoulad mezi nadpisy kapitol a jejich faktickým obsahem. Z kap. 2. tak vůbec není zřejmé, v čem spočívá SP s klienty azylových zařízení z aspektu gender. Kapitola se věnuje pouze o teorii gender a souvislostem mezi gender a bezdomovstvím. O tom, jak zohlednit problematiku gender v rámci SP s klienty AD, není v kapitole prakticky zmínka. Kap. 3.4 také není o „etickém aspektu bezdomovectví“, ale o etickém aspektu SP s bezdomovci. Dále kap. 4. na s. 55 není o „cílech práce“ ale o je cílech výzkumu – který byl proveden v rámci práce. Samotné cíle jsou navíc nevhodně číslovány. První cíl, který je hlavní cíl, má číslo jedna. Druhý uvedený cíl, který je prvním dílčím cílem, má číslo dva. Číslování takto pokračuje i u druhého a třetího dílčího cíle, takže číslování cílů výzkumu je zmatečné. Formulace cílů výzkumu navíc není srozumitelná. Zároveň oponentovi není zcela zřejmý systém výzkumu, kdy cíle směřují již dopředu k hypotézám, aniž by především z určitých hypotéz vycházely a snažily se je ověřit v praxi.

Samotný výzkum nebyl v práci uchopen příliš zdařile. Po formulaci jeho cílů (s. 55) se autorka věnuje na cca osmi stranách (s. 56-63) popisu metodiky výzkumu. V rámci tohoto popisu se věnuje i propojení výzkumu s teoretickou částí DP (zejména na s. 57). Souvislosti mezi teoretickou prací a výzkumem by však měly být představeny ještě před prezentací cílů výzkumu, protože tyto cíle by měly z teorie právě vycházet. Z kap. 5.1 na s. 59 vyplývá, že se výzkum věnuje jen AD na území statutárního města České Budějovice, což ale mělo být v metodice výzkumu uvedeno výslovně. Na s. 59 odkazuje autorka na záznamový arch, do kterého zaznamenávala odpovědi respondentů, který by měl být dohledatelný v příloze č. 1. V práci však přílohy číslovány nejsou a obsahují jen přepis několika odpovědí respondentů. Metodika výzkumu také neobsahuje informace o tom, jak byly vybírání konkrétní respondenti pro výzkum – zda je autorka vybírala např. náhodně nebo na základě doporučení, ap. Tabulky na s. 64 jsou v práci poněkud přebytečné, když výzkum čítal jen 20 respondentů. Na s. 65 autorka uvádí, že výzkumné rozhovory proběhly v březnu, ale není zřejmé, zda v r. 2009, 2008 nebo ještě dříve. Vyhodnocení výzkumu autorkou pak působí značně subjektivně. Hypotéza na s. 66, která se váže k otázce č. 2., jakoby vůbec nezohledňovala cílovou skupinu výzkumu, když tvrdí, že proto, že jsou klienti nespokojení s nabídkou AD v Č. Budějovicích, je třeba zkvalitnit jejich práci. Obdobné výhrady lze mít i k dalším hypotézám i k závěrům, které z nich autorka vyvozuje v kapitole 7. (zejména na s. 68-69). Na s. 90 si pak autorka přímo protiřečí vzhledem k tomu, co uvádí dříve, když konstatuje celkovou spokojenost respondentů – zejména mužů. Autorka tedy jakoby nezohledňuje to, že když se např. rozdíly v přístupu soc. pracovníků a nabídce služeb zdají být zjevné jejím respondentům, tedy klientům AD, z hlediska soc. pracovníků, systému sociálních služeb i SP obecně rozdíly existovat nemusí. Autorka se zde dopouští přílišného zevšeobecnění subjektivních názorů jejích respondentů. Oponentovi také není zřejmé, jak může autorka v závěru na s. 82 tvrdit, že se „hypotézy potvrzují“, když hypotézy vytvořila na základě svého výzkumu. Navíc neuvádí, jak nebo čím se potvrzují. Samotné zpracování dat také není provedeno zcela vhodně. Přílohy práce, umístěné až za abstrakty, obsahují odpovědi jen od některých respondentů. Navíc není zřejmé, zda se u všech otázek jedná o odpovědi vždy těch samých respondentů. To, co k tomu říká sama autorka naznačuje, že ne. Tak není možné zjistit, co který z respondentů odpovídal a jak zdařile autorka jeho odpovědi vyhodnotila.

Z práce je patrné velké zaujetí autorky tématem. Práce také upozorňuje na problematiku stereotypů v přístupu k mužům a ženám v situaci bezdomovství, což je její jednoznačný přínos. Zvláště bych pak chtěl ocenit zapracování etického aspektu celé problematiky – více se celou prací, které se mi jeví jako podstatně zdařilejší, než zapracování aspektu gender. Škoda, že autorka nepřistoupila k zpracování práce s větší pečlivostí a důsledností. Vyhnula by se tak výše zmíněným nedostatkům a práce by byla v tom případě vynikající.

Otázky k obhajobě:

- 1) Jak chápete pojmy „bezdomovectví“ a „osoba bez přístřeší“, a který z pojmů skutečně preferujete a proč? Domníváte se, že pojmem „osoba bez přístřeší“ skutečně zohledňuje celou problematiku cílové skupiny – a pokud ano, tak proč?
- 2) V čem podle Vás spočívá zohlednění aspektu gender v rámci sociální práce s klienty AD?

Celkové hodnocení: **Práci doporučuji k obhajobě.**

V Českých Budějovicích, 22. 5. 2009

dr. Michal Opatrný